

چکیده

عرفان یکی از نغزترین و جذاب ترین جلوه های ذوق بشری است که بخش مهمی از ادبیات منظوم و منثور را به خود اختصاص داده است. محور اصلی عرفان شناخت حق و حقیقت اشیا است که از راه صفای باطن و خلوص دل حاصل می گردد. هر چند نائل شدن به حقیقت از راه معرفت باطنی مستلزم رنج ها و سختی های فراوان است اما زیبا ترین جاده ی رسیدن به محبوب است که در آن بی پرده می توان معشوق مطلق را مشاهده کرد. بایزید بسطامی و جنید بغدادی دو تن از مشهورترین و برجسته ترین عارفان ایرانی هستند که رد پای سخنان و مقامات آنها در جای جای متون عرفانی و ادبی ما آشکار است. این مسئله نشان دهنده تأثیر عمیق شخصیت، آرا و اندیشه های آنها بر عرفان و نیز ادبیات عرفانی است. این پژوهش به بررسی تطبیقی اندیشه های عرفانی بایزید بسطامی و جنید بغدادی را می پردازد و به دنبال بررسی اندیشه های عرفانی است. از آنجا که بایزید بسطامی و جنید بغدادی از برجسته ترین عرفای ایرانی هستند، باید نقش آنها را در زمینه اندیشه های عرفان مورد بحث و بررسی قرار دهیم؛ از آثار و منابع به صورت کتابخانه ای و با روش فیش برداری استفاده شده است. پس از نوشتن فیش های مطالعاتی به دسته بندی آن ها پرداخته و سپس آن ها را در قالب فصول و بخش های مختلف دسته بندی نموده ایم. در این تحقیق ابتدا شخصیت و اندیشه های بایزید بسطامی و جنید بغدادی با استفاده از آثار مختلف در این زمینه، مورد بحث قرار داده و سپس آثار مختلف عارفان و شاعران بازنگری شد و در آخر، نوع تأثیر سخنان و آرای بایزید و جنید بغدادی بر اندیشه های عرفانی، به ترتیب بیان گردید. میتوان گفت برخی از عرفا برای آوردن مطلبی علمی در زمینه اندیشه های عرفانی، از سخن و یا اندیشه بایزید و جنید بغدادی استفاده کرده اند و حتی دست به تفسیر و شرح سخنان آنها زده اند و برخی دیگر، در زمینه عرفان عملی و شیوه سیر و سلوک از سخنان و مقامات آنها بهره برده و در آثار علمی و ادبی خود، نام و سخن آنها را درج نموده اند. تطبیق این دو شاعر در اندیشه های عرفانی کار بسیار دشواری می باشد که در این زمینه نگاه خیلی ها به سمت اندیشه های عرفانی بایزید بسطامی می باشد. و ارتباط چندانی بین اندیشه ها و افکار دو شاعر دیده نشده است.

واژگان کلیدی: نقد تطبیقی، بایزید بسطامی، جنید بغدادی، اندیشه های عرفانی.